

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Programlarının Değerlendirilmesi

Evaluation of Anadolu University Social Sciences Institution's Curriculum

Ayhan HAKAN* Mustafa SAĞLAM** Demet SEVER*** Levent VURAL****
Anadolu Üniversitesi

Öz

Bu araştırma, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü programlarının mezun, öğrenci ve programlarda ders veren öğretim üyelerinin görüşlerine göre değerlendirilmesini amaçlamaktadır. Araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından geliştirilen "anket" aracılığıyla elde edilmiştir. Verilerin analizinde her önermeye ilişkin katılımcıların olumlu ve olumsuz görüşleri yüzdeler olarak verilmiş ve bunlara yönelik yorumlar yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre enstitü programlarının amaçlarının güncelleştirilmesi gerektiği, seçimlik ders sayılarının artırılmasının yararlı olacağı, süreç odaklı değerlendirme çalışmalarına daha çok ağırlık verilmesi gerektiği, derslerde kullanılan yöntem ve tekniklerin ders amaçlarını kazandıracak nitelikte olduğu görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Lisansüstü programlar, program değerlendirme, öğelere dönük program değerlendirme, katılımcıya yönelik program değerlendirme

Abstract

This research aims to evaluate Anadolu University Social Sciences Institution's curriculum regarding to opinions of graduates, students and academicians. The data of the research are gathered by means of a questionnaire which is prepared by the researchers. In the analyzing process of the data negative and positive opinions of the participants regarding to every question were given as percentages then comments were done. As a result of the research, it is found out that aims of the curriculum should be updated, number of the elective courses should be increased, process based evaluation should be preferred and instructional methods and techniques should be arranged according to course aims.

Keywords: Graduate programs, curriculum evaluation, component-oriented curriculum evaluation, participant-oriented curriculum evaluation.

* Prof. Dr., Anadolu Üniversitesi, e-mail: ahakan@anadolu.edu.tr

** Prof. Dr., Anadolu Üniversitesi, e-mail: msaglam@anadolu.edu.tr

*** Arş. Gör., Anadolu Üniversitesi, e-mail: dpala@anadolou.edu.tr

**** Arş. Gör., Anadolu Üniversitesi, e-mail: lvural@anadolu.edu.tr

Giriş

Eğitim kurumlarında uygulanan eğitim programları, toplumun gereksinimlerini, felsefi, kültürel ve ideolojik temellerini ve bireylerin özelliklerini göz önüne alarak belli ölçütlere göre hazırlanmalıdır. Bu çaba, programları daha etkili ve işlevsel biçime getirecektir. Hazırlanan programların, bu ölçütlere uygun olup olmadığı bilimsel yollarla yapılandırılmış değerlendirme süreçleriyle belirlenmelidir. Erden (1998) program değerlendirme kavramını, “gözlem ve çeşitli ölçme araçları ile eğitim programlarının etkililiği hakkında veri toplama, elde edilen verileri programın etkililiğinin işaretçileri olan ölçütlerle karşılaştırıp yorumlama ve programın etkililiği hakkında karar verme süreci” olarak tanımlamaktadır. Patton (1988) ise program değerlendirmeyi, program kapsamındaki etkinlikler, programın özellikleri ve ürünleri ile ilgili sistematik bilgi toplama ve bu bilgileri programın daha etkili bir biçime getirilmesi için kullanma süreci olarak ele almaktadır (International Institute for Sustainable Development, 2007). Varış da (1996) program değerlendirmenin program geliştirme etkinliğinin önemli bir aşaması olduğunu belirterek, program değerlendirmede beş sorunun yanıtlanması gerektiğini vurgulamaktadır: Niçin değerlendiriyoruz, değerlendirmeye kim katılmalıdır, ne değerlendirilecektir, ne zaman değerlendirme yapılacaktır ve nasıl değerlendirilecektir?

Her öğrenim düzeyindeki eğitim kurumlarında uygulanan programların değerlendirilmesi ve değerlendirme sonuçlarına göre geliştirilmesi ile programların yeni gelişmeleri kapsar ve yansıtır biçime gelmesi sağlanabilmektedir. Yükseköğretim sistemi içerisinde yapılacak program değerlendirme çalışmaları da lisans ve lisansüstü programların etkililiğine ilişkin dönütlerin alınması açısından oldukça önemlidir. Lisansüstü eğitim; Yükseköğretim Yasası ile üniversitelerde fen bilimleri, sosyal bilimler, sağlık bilimleri, eğitim bilimleri ve güzel sanatlar gibi enstitülerde verilmeye başlanmıştır. Yükseköğretim Yasasında lisansüstü eğitim, yüksek lisans, doktora, tıpta uzmanlık ve sanatta yeterlik eğitimini kapsamaktadır (Yüksek Öğretim Kurulu [YÖK], 2007).

Türkiye’de lisansüstü eğitim yapan devlet ve vakıf üniversitelerine bağlı toplam 338 enstitü bulunmaktadır (YÖK, 2006). Anadolu Üniversitesi’nde de öğretim etkinliklerini sürdüren Eğitim Bilimleri, Sosyal Bilimler, Güzel Sanatlar, Fen Bilimleri ve Sağlık Bilimleri Enstitüleri ile araştırma yapan Engelliler Araştırma Enstitüsü ve Uydu ve Uzay Bilimleri Enstitüsü olmak üzere toplam altı enstitü bulunmaktadır.

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2547 sayılı Yükseköğretim Yasası’nın 19. maddesi gereği 1982 –1983 öğretim yılında hizmete başlamıştır. Başlangıçta 9 anabilim/anasanat dalında yürütülen yüksek lisans ve doktora/sanatta yeterlik programları, zaman içerisinde genişleyerek, 2006 yılı sonu itibariyle 34 anabilim/anasanat dalına ulaşmıştır. Bu anabilim/anasanat dallarının altında açılan 35 yüksek lisans ve 24 doktora/sanatta yeterlik programı bulunmaktadır (Anadolu Üniversitesi Kataloğu, 2006 – 2007).

Sosyal Bilimler Enstitüsü’nün amacı; sosyal bilim ve sanat dallarında yükseköğretimin gereksinim duyduğu öğretim üyelerini yetiştirmek ve özel sektörün gereksinim duyduğu yetenekli insan gücüne katkıda bulunmaktır. Enstitü, ikinci öğretim işletme yönetimi dalında açtığı tezsiz yüksek lisans programlarıyla da özel sektörün gereksinimlerini karşılama amacını gerçekleştirmeye çaba göstermektedir. Bu programlara ek olarak 1999–2000 öğretim yılında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde tezsiz yüksek lisans programı ve 2002–2003 öğretim yılında Almanya Köln Üniversitesi’yle ortaklaşa tezsiz yüksek lisans programları açılmıştır. Ayrıca e-MBA (İşletme Yönetimi) uluslararası ortak tezsiz yüksek lisans programı da Empire State College, The State University of New York ile internet üzerinden yürütülmektedir. Almanya’da işletme yönetimi tezsiz yüksek lisans programında eş zamanlı olarak bir sertifika programı da bulunmaktadır. Enstitünün, yurtdışında da yüksek lisans programlarının olması, kurumun amacını yurt dışına taşıma isteğinin bir göstergesi durumundadır.

Anadolu Üniversitesi'nin öğretim yapan enstitüler içerisinde Sosyal Bilimler Enstitüsü, 29 anabilim/anasanat dalı ile en fazla anabilim dalına sahip enstitüdür. Bu açıdan enstitü, 11 fakülte ve yüksekokula yayılan bir organizasyon yapısına sahiptir. Enstitü bünyesinde yer alan ve Güzel Sanatlar Fakültesi'ne bağlı anasanat ve sanat dalları 2007-2008 öğretim yılının bahar döneminden itibaren Güzel Sanatlar Enstitüsü çatısı altına alınmıştır.

Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün insan kaynağı, çeşitli düzeylerde akademisyen ve diğer hizmet işgörenlerinden oluşmaktadır. Kurumun kadrolu öğretim elemanları sadece araştırma görevlileridir.

1982 - 2006 yılları arasında Sosyal Bilimler Enstitüsü'nden; 1855'i tezli, 198'i tezsiz yüksek lisans ve 480'i doktora/sanatta yeterlik programlarından olmak üzere toplam 2533 mezun verilmiştir.

Organizasyon yapısı ve sayısal verilerin büyüklüğü dikkate alındığında Anadolu Üniversitesi'nin en büyük enstitüsü olan Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün açmış olduğu lisansüstü programlarının değerlendirilmesi oldukça önemli gözükmektedir. Programlara ilişkin olarak öğrencilerden, öğretim üyelerinden ve mezunlardan alınacak dönütler enstitünün kendisini geliştirmesi ve belirlenecek eksikliklerin giderilmesi açısından yarar sağlayacaktır. Ayrıca şu ana kadar enstitünün lisansüstü programlarının değerlendirilmesine ilişkin bir çalışmanın da yapılmadığı görülmektedir. Bu gerekçelerden hareketle çalışmanın amacı; Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü lisansüstü programlarının öğrenci, öğretim üyesi ve mezun öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesidir. Bu amaç kapsamında araştırmada şu soruya yanıt aranmıştır: "Sosyal Bilimler Enstitüsü programlarında öğrenim gören öğrencilerin, mezunların ve enstitü programlarında ders veren öğretim üyelerinin; programların amaç, içerik, öğretme-öğrenme süreci, değerlendirme ve tez aşamalarına ilişkin görüşleri nelerdir?" Bu araştırmadan elde edilen verilerin hem ilgili programın geliştirilmesine ışık tutabileceği hem de benzeri araştırmalara kaynaklık edebileceği düşünülmektedir.

Yöntem

Bu bölümde araştırma modeline, veri toplama aracının uygulandığı katılımcılara, veri toplama aracına ve elde edilen verilerin çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel yöntem ve tekniklere yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü programlarının değerlendirilmesini amaçlayan bu araştırma tarama modellerinden tekil tarama modeli kullanılarak, katılımcıların enstitü programlarının amaç, içerik, öğretme-öğrenme süreci ve değerlendirme öğeleri ile tez süreçlerine yönelik görüşleri alınmıştır.

Araştırma bir program değerlendirme çalışması olduğu için, kullanılan bilimsel yöntemin yanında, program değerlendirme yaklaşımlarının da ortaya konulması gerekmektedir. Bu anlamda düşünüldüğünde araştırmada, program değerlendirme yaklaşımlarından "öğelere dönük değerlendirme" ile "katılımcıya yönelik değerlendirme" yaklaşımları kullanılmıştır. Öğelere dönük program değerlendirmede, programı oluşturan tüm öğelere yönelik olarak araştırmaya katılanlardan geri bildirim alınır. Bu tür program değerlendirme çalışmaları, sadece ürüne bakarak programdaki aksaklık ve eksikliklerin belirlenemeyeceği noktasından hareketle yapılan değerlendirme çalışmalarıdır (Erden, 1998). Katılımcıya yönelik program değerlendirmede ise, katılımcıların (programlarına devam eden öğrenciler, programdan mezun olanlar, programda ders veren öğretim üyeleri, yöneticiler, programı herhangi bir nedenden dolayı tamamlayamamış olan eski öğrenciler, program mezunlarını istihdam edenler vb.) programa ilişkin görüşleri saptanır (Fitzpatrick ve diğerleri, 2004).

Araştırmanın Katılımcıları

Bu araştırmanın katılımcılarını; Sosyal Bilimler Enstitüsü programlarından 2005-2006 ve 2006-2007 öğretim yılı güz döneminde mezun olan öğrenciler ile 2006-2007 öğretim yılı bahar döneminde öğrenim gören öğrenciler ve ders veren öğretim üyelerinden oluşmaktadır. Araştırmada katılımcıların tümüne ulaşılması hedeflenmiş ve örneklem alma yoluna gidilmemiştir. Araştırma katılımcılarının sayısal durumuna ilişkin veriler şu şekildedir: 2006-2007 güz döneminde mezun olan öğrenci sayısı 102, 2006-2007 öğretim yılı bahar döneminde Enstitü programlarına devam eden öğrenci sayısı 636, aynı dönemde programlarda ders veren öğretim üyelerinin sayısı ise 169'dur.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada kullanılan ve araştırmacılar tarafından mezun, öğrenci ve öğretim üyeleri için geliştirilen veri toplama araçları, "kişisel bilgiler" ve "program konusundaki görüşler" olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. "Kişisel bilgiler" bölümü mezunlar, öğrenciler ve öğretim üyeleri için ayrı ayrı hazırlanmıştır. "Program konusundaki görüşler" bölümü ise mezunların, öğrencilerin ve öğretim üyelerinin eğitim programlarının amaç, içerik, öğretme-öğrenme süreci, değerlendirme ve tez süreçlerine yönelik görüşlerini belirlemeyi amaçlayan 28 önermeden oluşmaktadır. Veri toplama araçlarında katılımcıların görüşlerinin alınmasında "evet", "hayır", "kısmen" ve "fikrim yok" seçeneklerine yer verilmiştir. Geliştirilen veri toplama araçları alan uzmanlarınca incelendikten sonra Üniversite Akademik Danışma Kurulu'na sunulmuş; Kurul'dan gelen düzeltme önerileri uyarınca veri toplama araçlarına son biçimleri verilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Hazırlanan veri toplama araçları elektronik ortama aktarılmış; 2006-2007 öğretim yılı bahar döneminde 15 Mayıs-1 Haziran 2006 tarihleri arasında Anadolu Üniversitesi'nin internet sayfasında 15 gün süreyle yayınlanmıştır. Bu süre içerisinde veri toplama aracını 25 mezun, 173 öğrenci ve 121 öğretim üyesi yanıtlamıştır.

Toplanan verilerin çözümlenmesinde mezun, öğrenci ve öğretim üyeleri görüşlerinin sayı ve yüzdelik değerleri hesaplanmış; elde edilen bulgulara dayanarak yorumları yapılmıştır. Bulguların yorumlanmasında %35-44.9 arasındaki sayısal veriler "yarısından azı", %45-54.9 arasındaki veriler "yarısına yakını", %55-64.9 arasındaki veriler "yarısından fazlası", %65-79.9 arasındaki veriler "çoğunluğu", %80-89.9 arasındaki veriler "büyük çoğunluğu" ve %90-99.9 arasındaki veriler "tamamına yakını" olarak gruplandırılmıştır. Elde edilen verilerin gösteriminde yer kısıtlılığından dolayı bu makalede sadece katılımcıların "evet" ve "hayır" seçeneklerine ilişkin görüşlerinin yüzdelik değerleri verilmiş ve toplam yüzdelik değeri 50'nin altında olan görüşlere ilişkin ise öneriler getirilmiştir.

Bulgular ve Yorum

Bulguların verilmesinde, veri aracında önermelerin yer aldığı üst başlıklar (amaç, içerik, öğretme süreçleri, değerlendirme ve tez süreci) gözetilerek bir sınıflandırma yapılmıştır.

Mezun, Öğrenci ve Öğretim Elemanlarının Programların Amaçlarına İlişkin Görüşleri

Araştırmaya katılanların programların "amaçlar" ögesine ilişkin önermelere vermiş oldukları yanıtların yüzdelik değerleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1

Mezun, Öğrenci ve Öğretim Üyelerinin Programların Genel Amaçlarına İlişkin Görüşleri

Önermeler	Mezun		Öğrenci		Öğretim Üyesi (Yüksek lisans)		Öğretim Üyesi (Doktora)		Toplam	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
1. Programın genel amaçları tanımlanmaktadır.	82	0	71	6	85	3	71	11	76	5
2. Programın amaçları günceldir.	60	5	59	13	74	8	62	12	63	10
3. Programın amaçları akademik eleman niteliklerini tanımlamaktadır.	65	6	59	13	66	9	70	7	63	11
4. Programın amaçları iş alanlarının gereksinim duyduğu insan gücünü yetiştirebilecek niteliktedir.	50	17	42	19	46	20	50	27	44	20

Tablo 1’de de görüldüğü gibi Sosyal Bilimler Enstitüsü programlarında, programların “amaçlar” ögesine ilişkin görüşler incelendiğinde; mezunların %82’si programların genel amaçlarının tanımlandığını, %60’ı amaçların güncel olduğunu, %65’i program amaçlarının akademik eleman niteliklerini tanımladığını, %50’si ise program amaçlarının iş alanlarının gereksinim duyduğu insan gücünü yetiştirebilecek nitelikte olduğunu belirtmişlerdir. Mezunların programın amaçlar ögesine ilişkin olarak belirtmiş oldukları en olumsuz görüş, amaçların iş alanlarının gereksinim duyduğu insan gücünü yetiştirebilecek nitelikte olmaması (%17) olmuştur. Amaçlar ögesine ilişkin olarak öğrenci görüşleri incelendiğinde ise; öğrencilerin %71’i programların genel amaçlarının tanımlandığını, %59’u amaçların güncel ve akademik eleman niteliklerini tanımlar yapıda olduğunu, %42’si ise iş alanlarının gereksinim duyduğu insan gücünü yetiştirebilecek nitelikte olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin programın amaçlar ögesine ilişkin olarak belirtmiş oldukları en olumsuz görüş, amaçların iş alanlarının gereksinim duyduğu insan gücünü yetiştirebilecek nitelikte olmadığına yönelik görüşleri (%19) oluşturmaktadır. Bu bulgu mezunların görüşleri ile öğrencilerin görüşleri arasında bir paralellik olduğunu göstermektedir. Programların amaçlar ögesi yüksek lisans veya doktora düzeyinde ders veren öğretim elemanları açısından ele alındığında ise; yüksek lisans düzeyinde ders veren öğretim elemanlarının %85’i program amaçlarının tanımlandığını, %74’ü amaçların güncel olduğunu, %66’sı amaçların akademik eleman niteliklerini tanımladığını ve %46’sı ise amaçların iş alanlarının gereksinim duyduğu insan gücünü yetiştirebilecek nitelikte olduğunu belirtmişlerdir. Öğretim üyelerinin amaçlar ögesine ilişkin olarak belirtmiş oldukları en olumsuz görüş mezun ve öğrenci görüşleri paralelinde amaçların işgücü piyasasının gereksinim duyduğu yeterlikleri karşılayamadığına yönelik görüşleri (%20) oluşturmaktadır. Aynı öge doktora düzeyinde ders veren öğretim elemanları açısından incelendiğinde ise; öğretim elemanlarının %71’i programların genel amaçlarının tanımlandığını, %62’si amaçların güncel olduğunu, %70’i amaçların akademik eleman niteliklerini tanımladığını, %50’si de programların iş alanlarının gereksinim duyduğu insan gücünü karşılayabilecek nitelikte olduğunu vurgulamışlardır. Bu gruptaki öğretim elemanlarının belirtmiş oldukları en olumsuz görüş, diğer gruplarca da ortaya konulan amaçların iş alanlarının gereksinim duyduğu yeterlikleri tanımlamadığı (%27) yönünde olmuştur. Amaçlar ögesi bir bütün olarak incelendiğinde ise; katılımcıların “çoğunluğu”nun programların genel amaçlarının tanımlandığını, “yarısından fazlası”nın amaçların güncel ve akademik eleman niteliklerini

tanımlar nitelikte olduğunu, “yarısından fazlası”nın da amaçların iş alanlarının gereksinim duyduğu işgücünü yetiştirebilecek özellikleri içermediğini düşündükleri görülmektedir.

Mezun, Öğrenci ve Öğretim Elemanlarının Programların İçeriğine İlişkin Görüşleri

Sosyal Bilimler Enstitüsü programlarının “içerik” ögesine ilişkin mezun, öğrenci, yüksek lisans ve doktora düzeyinde ders veren öğretim elemanlarının görüşleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

Mezun, Öğrenci ve Öğretim Üyelerinin Programların İçeriğine İlişkin Görüşleri

Önermeler	Mezun		Öğrenci		Öğretim Üyesi (Yüksek lisans)		Öğretim Üyesi (Doktora)		Toplam	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
5. Programda yer alan dersler sayıca yeterlidir.	53	16	60	17	72	8	67	15	63	15
6. Programda yer alan dersler kapsam olarak yeterlidir.	56	11	41	22	56	11	56	19	47	18
7. Programın dersleri öğrenim gördüğüm alandaki gelişmeleri yansıtmaktadır.	63	6	53	11	61	10	60	11	56	10
8. Programın dersleri alanda uzman olmamı sağlayabilecek niteliktedir.	56	11	46	15	50	7	56	19	49	13
9. Derslerin programları hazırlanırken görüşümüz alınmaktadır.	12	53	19	64	66	18	67	22	34	47
10. Programdaki seçimler dersler sayıca yeterlidir.	30	41	30	47	49	24	37	30	36	39
11. Programın içeriği, programın amaçlarını gerçekleştirebilecek niteliktedir.	53	6	48	16	68	10	67	15	55	14

Tablo 2 incelendiğinde enstitü programlarının içeriğine ilişkin görüşlerin özellikle bazı önermeler açısından birbirinden farklı görüşleri içerdiği görülmektedir. Bulgular, mezun ve öğrenciler açısından incelendiğinde önermelere ilişkin görüşlerde bir paralelliğin olduğu fakat öğretim elemanları ile mezun ve öğrencilerin görüşleri karşılaştırıldığında ise kimi görüşlerde farklılıkların bulunduğu gözlemlenmektedir. Enstitü programlarında yer alan derslerin sayıca yeterliliği konusunda mezun, öğrenci ve öğretim üyelerinin görüşleri arasında bir paralelliğin olduğu görülmektedir. Burada en yüksek oranda olumlu görüş %72 ile yüksek lisans düzeyinde ders veren öğretim üyelerinden gelmiştir. Görüşler, programda yer alan derslerin kapsam açısından yeterliliğine ilişkin olarak incelendiğinde ise burada öğrencilerin diğer gruplara oranla daha az olumlu görüş (%41) belirttikleri görülmektedir. Benzer bir durum derslerin alandaki gelişmeleri yansıtabilme gücünü belirten önerme ile ilgili olarak da görülmektedir. Buradaki önermeye ilişkin olarak da öğrenciler (%53) diğer gruplara oranla daha düşük

bir katılım göstermişlerdir. Programların, öğrencileri alan uzmanı olarak yetiştirebilme gücüne ise mezunlar %11 ile öğrenciler %15 ile yüksek lisans düzeyinde ders veren öğretim üyeleri %7 ile ve doktora düzeyinde ders veren öğretim üyeleri ise %19 ile olumsuz görüş belirtmişlerdir. Elde edilen bulgularda programların içerik ögesine yönelik olarak belirtilen en olumsuz görüşlerin özellikle mezun ve öğrenciler açısından, ders programlarının hazırlanırken görüşlerinin alınmaması ile seçimlik ders sayılarının yeterliliğine yönelik görüşlerde bulunduğu görülmektedir. Mezunların %53 ile öğrencilerin de %64 ile programlar hazırlanırken görüşlerinin alınmadıklarını belirtmeleri sonuçlar açısından oldukça anlamlıdır. Mezun, öğrenci ve öğretim üyeleri açısından görüşlerde farklılığın görüldüğü bir diğer konu da içeriğin, program amaçlarını gerçekleştirebilecek nitelikte olup olmadığına yönelik görüşlerde görülmektedir. Bu konuya ilişkin olarak mezunlar %53, öğrenciler %48 öğretim üyeleri de %67 ile olumlu görüş belirtmişlerdir. Bu sonuç öğretim üyeleri açısından ele alındığında öğretim elemanlarının, programdaki ders içeriklerinden çok program amaçlarının işgücü piyasasının gereksinim duyduğu nitelikleri taşıyamasından kaygı duyduklarını göstermektedir. Hatırlanacağı gibi öğretim üyeleri bu konu ile ilgili olarak %46 ile %50 oranlarında olumlu görüş belirtmişlerdir. İçeriğin yanı sıra program amaçlarının işgücü piyasasının gereksinim duydukları niteliklere göre düzenlenmesi daha önemli bir sorun olarak gözükmektedir.

Mezun, Öğrenci ve Öğretim Elemanlarının Programların Öğretim Süreçlerine İlişkin Görüşleri

Sosyal Bilimler Enstitüsü programlarının “öğretim süreci” ögesine ilişkin mezun, öğrenci, yüksek lisans ve doktora düzeyinde ders veren öğretim elemanlarının görüşleri Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3

Mezun, Öğrenci ve Öğretim Üyelerinin Programların Öğretim Süreçlerine İlişkin Görüşleri

Önergeler	Mezun		Öğrenci		Öğretim Üyesi (Yüksek lisans)		Öğretim Üyesi (Doktora)		Toplam	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
12. Derslerin internette yayınlanan ders planlarında amaç, konular, öğretim süreçleri ve ölçme değerlendirme biçimleri bir bütün olarak açıklanmıştır.	41	24	52	15	65	10	68	16	57	15
13. Derslerin yürütülmesinde internette yayınlanan ders planlarına uyulmaktadır.	24	24	45	12	65	7	52	8	50	15
14. Derslerin dönemlik ve haftalık süresi konuların etkili biçimde işlenmesi yönünden yeterlidir.	63	6	65	8	92	2	80	12	74	7
15. Derslerin yapıldığı fiziksel ortamlar öğretme ve öğrenme için uygundur.	82	0	72	9	86	6	65	12	76	8
16. Derslerin yapıldığı fiziksel ortamlarda gerekli donanım vardır.	88	12	76	7	80	9	67	11	77	8

17. Öğretim elemanları derslere yeterince hazırlıklı gelmektedir.	59	12	64	10	96	0	96	0	75	6
18. Derslerde kullanılan öğretim yöntem ve teknikleri dersin amaçlarına ulaşılmasını sağlayacak niteliktedir.	53	6	56	11	87	3	75	4	66	8
19. Derslerde gerektiği zaman kaynak kişi (alan uzmanı, uygulamacı vb.) yardımı alınmaktadır.	30	30	43	33	45	30	48	37	43	33
20. Derslerin işlenişinde öğrenci katılımı sağlanmaktadır.	85	0	84	3	84	4	78	4	83	3
21. Derslerde gerekli öğretim materyallerinden yararlanılmaktadır.	53	18	72	5	89	3	89	4	74	5
22. Derslerde öngörülen temel ve yardımcı kaynaklar yeterlidir.	61	11	63	8	80	6	82	4	70	7
23. Derslerde dersin amaçlarına uygun uygulamalı çalışmalar yapılmaktadır.	53	12	56	11	56	11	60	7	56	11

Tablo 3'te de görüldüğü gibi, enstitüde uygulanan programların öğretim süreçlerine yönelik olarak katılımcılardan on iki önermeye ilişkin görüşleri istenmiştir. Katılımcılara, internette yayınlanan ders planlarında amaç, içerik, öğretim süreçleri ve değerlendirme biçimlerinin bir bütün olarak açıklanıp açıklanmadığına ilişkin görüşleri sorulduğunda, mezunların %41'i, öğrencilerin %52'si ve öğretim üyelerinin de ortalama %67'si olumlu yönde görüş belirtmişlerdir. İnternette yayınlanan ders planlarına uyulup uyulmadığı ile ilgili önermeye ise öğretim üyelerinin, mezun ve öğrencilere oranla daha yüksek oranlarda olumlu (%65 ile %52) görüş belirttikleri görülürken mezun ve öğrencilerde bu oran %24 ile %45'tir. Görüşler genel olarak ele alındığında ders planlarına uyulması konusunda çeşitli nedenlerden kaynaklanan bir sıkıntının görüldüğü söylenebilir. Derslerin dönemlik ve haftalık sürelerinin yeterliliğine yönelik önermede de mezun ve öğrencilerin "yarısından fazlası", öğretim üyelerinin de "büyük çoğunluğu" yeterli olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir. Derslerin yürütüldüğü fiziksel ortamların uygunluğu ve dersliklerde gerekli donanımın olup olmaması yönündeki önermeye ilişkin olarak da doktora düzeyinde ders veren öğretim üyelerinin diğer gruplardan daha düşük bir oranda olumlu görüş belirttikleri (%66) görülürken, her iki önerme için bu oran mezunlarda %82 ile %88, öğrencilerde %72 ile %76 yüksek lisans düzeyinde ders veren öğretim üyelerinde ise %86 ile %80'dir. Öğretim üyelerinin derslere yeterince hazırlıklı gelmeleri ile ilgili önermeye öğretim üyeleri ile mezun ve öğrenciler farklı yönlere görüş belirtmişlerdir. Mezunlar %59 ile öğrenciler de %64 ile öğretim üyelerinin derslere hazırlıklı geldiklerini belirtirlerken, öğretim üyelerinde bu oran %96'dır. Benzer bir farklılık derslerde kullanılan yöntem ve tekniklerin ders amaçlarına ulaşılmasını sağlayacak nitelikte olup olmaması ile de ilgilidir. Mezun ve öğrenciler bu önermeye öğretim üyelerine oranla daha düşük oranda olumlu katılım göstermişlerdir. Bu bakımdan mezun ve öğrencilerin derslerde kullanılan yöntem ve teknikleri öğretim üyeleri kadar etkili bulmadıkları söylenebilir. Derslerde gerekli durumlarda kaynak kişilerin yardımlarının alınması ile ilgili olarak da grupların tümü derslerde kaynak kişilerden yararlanılmadığını belirtmişlerdir. Bu önermeyle ilgili olarak mezunlar %30, öğrenciler %33, öğretim üyeleri de %46

oranında olumsuz görüş belirtmişlerdir. Derslerin işlenişi sırasında öğrenci katılımına yönelik olarak grupların tümü öğrenci katılımının yüksek olduğunu vurgulamışlardır. Derslerde gerekli öğretim materyallerinden yararlanılması ile öngörülen temel ve yardımcı kaynakların yeterliliği konusunda ise mezun ve öğrenciler ile öğretim üyelerinin farklı görüşlerde oldukları görülmektedir. Gerekli öğretim materyallerinden yararlanılması ile ilgili olarak mezunlar %53 ile öğrenciler ise %72 oranında olumlu görüş belirtmişlerdir. Bulgulara göre mezunlar ile öğrencilerin görüşleri arasında da bir farklılık olduğu söylenebilir. Bu önermeyle ilgili olarak öğretim üyelerinin ise %89 oranında gerekli öğretim materyallerinden yararlandıklarını belirttikleri görülmektedir. Öğretim süreçlerine yönelik olarak grupların görüşlerinin alındığı son önerme ise dersin amaçlarına uygun uygulamalı çalışmaların yapıp yapılmadığına ilişkindir. Bulgular incelendiğinde bu önermeyle ilgili olarak tüm grupların yüksek oranlarda olumlu görüş belirtmedikleri söylenebilir. Bu önerme yukarıda yer alan ve derslerde kullanılan yöntem ve tekniklerin uygunluğunu ortaya koymayı amaçlayan önerme ile ilintilendirilebilir. Fakat öğretim üyelerinin bu iki önermeyle ilgili olarak belirtmiş oldukları görüşler arasında bir çelişki gözükmemektedir.

Mezun, Öğrenci ve Öğretim Elemanlarının Programların Değerlendirme Sürecine İlişkin Görüşleri

Sosyal Bilimler Enstitüsü programlarının “değerlendirme” ögesine ilişkin mezun, öğrenci, yüksek lisans ve doktora düzeyinde ders veren öğretim elemanlarının görüşleri Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4

Mezun, Öğrenci ve Öğretim Üyelerinin Programların Değerlendirme Sürecine İlişkin Görüşleri

Önermeler	Mezun		Öğrenci		Öğretim Üyesi (Yüksek lisans)		Öğretim Üyesi (Doktora)		Toplam	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
24. Derslerde uygulanan sınav türleri uygundur.	88	6	62	15	89	2	85	7	73	10
25. Derslerde uygulanan sınav sayıları uygundur.	88	6	72	13	87	6	85	4	75	10
26. Derslerde uygulanan ölçme ve değerlendirme biçimleri derslerin amaçlarında kazandırılması öngörülen davranışları ölçebilecek niteliktedir.	47	6	51	17	82	2	77	15	62	12
27. Başarımın değerlendirilmesinde dönem içi çalışmalarımın tümüne yeterince önem verilmektedir.	53	12	58	12	89	3	78	7	68	9
28. Hazırladığım uygulamalı çalışmalarla ilgili olarak dersin öğretim elemanından gerekli düzeltme önerilerini alıyorum.	59	12	61	12	80	6	63	19	66	11
29. Dersin özelliğine göre yapılan uygulamalı çalışmalar değerlendirmeye katılmaktadır.	77	12	74	5	93	3	89	4	81	5

Tablo 4 incelendiğinde de, programların ölçme-değerlendirme süreçlerine yönelik görüşlerde birtakım farklılıkların olduğu görülmektedir. Burada da kimi önermelere ilişkin öğretim üyeleri ile mezun ve öğrencilerin görüşleri arasında farklılıkların olduğu göze çarpmaktadır. İlk olarak katılımcıların uygulanan sınav türleri ile sınav sayılarına yönelik görüşleri arasında benzerliğin olduğu, mezunların %88 ile uygulanan sınav türleri ile sınav sayılarını olumlu bulduklarını, öğrencilerin ise %62 ile sınav türlerini, %72 ile de uygulanan sınav sayılarını olumlu buldukları belirtilebilir. Katılımcılar, uygulanan ölçme-değerlendirme biçimlerinin derslerin amaçlarını ölçebilecek nitelikte olup olmamasına yönelik olarak ise farklı görüşlere sahiptirler. Mezunlar %47 öğrenciler de %51 ile bu önermeye olumlu görüş belirtirlerken bu oran öğretim üyelerinde %82 ve %77 değerlerine ulaşmaktadır. Bu durum mezun ve öğrencilerin “yaklaşık yarısı”nın uygulanan ölçme-değerlendirme biçimlerini onaylamadıkları şeklinde yorumlanabilir. Yine benzer oranlarda bir farklılık başarının değerlendirilmesinde dönem içinde yapılan çalışmaların tümüne önem verilip verilmemesine yöneliktir. Mezunlar %53, öğrenciler ise %58 ile dönem içi çalışmalara önem verildiğini belirtirlerken, öğretim üyeleri %89 ve %78 oranları ile başarının ölçülmesinde dönem içi çalışmaları dikkate aldıklarını belirtmişlerdir. Ölçme aracında bu konuyla ilintili olarak sorulan benzer bir soru da yapılan uygulama çalışmalarının değerlendirmeye katılıp katılmadığına yöneliktir. Bu konuyla ilgili olarak mezunlar %77 ile öğrenciler %74 ile öğretim üyeleri de yaklaşık %90 ile olumlu görüş belirtmişlerdir. Genel olumlu ortalamanın %81 ile yüksek bir oranda olması önemli bir bulgu olarak görülebilir. Son olarak bu kapsamda ele alınacak görüş, mezun ve öğrencilerin yapmış oldukları çalışmalarla ilgili olarak gerekli düzeltme önerileri alıp almadıklarına yöneliktir. Bu konuyla ilgili olarak mezun, öğrenci ve doktora düzeyinde ders veren öğretim üyelerinin görüşleri paralellik taşımaktadır. Sadece yüksek lisans düzeyinde ders veren öğretim üyelerinin görüşleri diğer gruplara oranla %80 ile biraz daha yüksektir. Bu durum yüksek lisans düzeyinde ders veren öğretim üyelerinin süreç içerisinde gerekli gördükleri hallerde dönüt ve düzeltmelerde bulunmayı daha çok önemsedikleri ve süreçte yer vermeye çalıştıkları şeklinde yorumlanabilir.

Mezun, Öğrenci ve Öğretim Elemanlarının Programların Tez Sürecine İlişkin Görüşleri

Sosyal Bilimler Enstitüsü programlarının “tez sürecine” ilişkin mezun, öğrenci, yüksek lisans ve doktora düzeyinde ders veren öğretim elemanlarının görüşleri Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5

Mezun, Öğrenci ve Öğretim Üyelerinin Programların Tez Sürecine İlişkin Görüşleri

Önermeler	Mezun		Öğrenci		Öğretim Üyesi (Yüksek lisans)		Öğretim Üyesi (Doktora)		Toplam	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
30. Program araştırma sürecine yönelik yeterlikleri kazandırmaktadır.	75	6	56	14	42	22	46	19	52	17
31. Tez danışmanım (tez öğrencim) atanırken görüşüm alındı.	35	53	66	19	61	18	65	12	62	21
32. Tez izleme komiteleri öngörüldüğü gibi düzenli olarak toplanmaktadır.	75	13	66	8	82	10	93	7	77	9

33. Tez izleme komiteleri tez çalışması ile ilgili yeterli katkı ve yönlendirme sağlamaktadır.	63	13	63	7	97	0	96	0	89	3
34. Tez konumun seçiminde danışmanım yol gösterici oldu.	69	13	74	8	-	-	-	-	72	11
35. Tez çalışmam sırasında danışmanımdan gerekli yardımı aldım.	71	6	71	7	-	-	-	-	71	6
36. Öğrencilerime yeterli danışmanlık hizmeti veriyorum.	-	-	-	-	91	3	100	-	94	2
37. Öğretim üyeleri tez sürecinde öğrencilerine yeterli zaman ayırmaktadır.	-	-	-	-	77	12	82	7	78	10
38. Öğretim üyelerinin tez ile ilgili görevlere seçiminde akademik kriterlere uyulmuştur.	-	-	-	-	68	19	65	15	67	11

Tablo 5'te görüldüğü gibi programların tez süreçlerine yönelik olarak oluşturulan önermelerde sadece öğrenci ve öğretim elemanlarına yönelik oluşturulan önermeler yer aldığı gibi tüm gruplara yönelik olarak düzenlenmiş önermeler de ölçme aracıda yer almaktadır. Bu bakımdan bu önermelere ilişkin veriler kendi gruplarında düzenlenerek verilmiştir. Tez sürecine yönelik olarak oluşturulan önermelerden ilki programların araştırma süreçlerine ilişkin yeterlikleri kazandırıp kazandıramadığına ilişkindir. Bu önermeye mezunlar %75, öğrenciler %56, öğretim üyeleri de ortalama %44 ile olumlu görüş belirtmişlerdir. Bu bulgular incelendiğinde mezunlar ile öğretim üyelerinin görüşleri arasında bir farklılık göze çarpmaktadır. Öğretim üyeleri, mezunlara oranla lisansüstü öğrencilerinin daha az araştırma süreçlerine ilişkin yeterliklerle donanık olduklarını düşünmektedirler. Tez danışmanının/öğrencisinin belirlenirken görüşlerin alınmasına yönelik olarak oluşturulan önermeye ise mezunların %35 ile düşük bir oranda olumlu yanıt vermeleri dikkat çekicidir. Bu oranın diğer katılımcılarda daha yüksek olduğu görülmektedir. Tüm katılımcıların ortalaması dikkate alındığında da (%62) bu konuya ilişkin birtakım sıkıntıların yaşandığı söylenebilir. Tez danışmanının belirlenmesinde özellikle mezunlar açısından düşük oranlarda olumlu yanıtlar verilse de bu oranlar danışmanların gerekli yardımı göstermesi ve tez konusunun belirlenmesine yönelik konularda daha yüksek oranlardadır. Örneğin mezun ve öğrenciler danışmanlarının gerekli yardımı göstermesi konusunda %71 ile olumlu görüş belirtirlerken, benzer oranlar tez konusunun seçiminde danışmanların yol göstericiliğine ilişkin olarak da görülmektedir. Öğretim üyeleri yürütmüş oldukları danışmanlık hizmetleri ile ilgili önermelere mezun ve öğrencilere oranla daha yüksek oranlarda olumlu yanıt vermişlerdir. Yeterli danışmanlık hizmeti verip vermediklerine ilişkin önermeye öğretim üyeleri ortalama %94 ile olumlu

görüş belirtirlerken veriler ele alındığında mezun ve öğrenciler ile öğretim üyelerinin görüşleri arasında bir farklılığın olduğu görülmektedir. Tez izleme komitelerinin düzenli olarak toplanması ile yeterli katkıyı yapıp yapmadıklarına yönelik olarak oluşturulan önermelere ise öğretim üyeleri, mezun ve öğrencilere yönelik olarak daha yüksek oranlarda olumlu görüş belirtmişlerdir. Özellikle tez izleme komitelerinin yeterli katkı ve yönlendirmeyi sağlamasıyla ilgili görüşlerde bu farklılık öne çıkmaktadır. Mezun ve öğrenciler %63 ile olumlu görüş belirtirlerken, öğretim üyeleri %96 ile bu önermeye katılmışlardır. Tez izleme komitelerinin düzenli olarak toplanmasıyla ilgili olarak da mezunlar %75, öğrenciler %66 öğretim üyeleri ise ortalama %88 ile olumlu görüş belirtmişlerdir.

Tartışma ve Sonuç

Program değerlendirme çalışmaları, uygulanan eğitim programları konusunda ilgililerin görüşlerini ortaya koymaktadır. Eğitim sistemi içerisinde uygulanan her düzeydeki program konusunda ilgililerden alınan görüşler, eğitimin niteliğini arttırmada ve programların geliştirilmesinde birer dayanak noktasıdır. Bu nedenle program geliştirme işinin, bilimsel yollarla gerçekleştirilen program değerlendirme çalışmaları sonuçlarına göre yapılması gerekmektedir. Bu araştırmada da; Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde yer alan programların; mezun, öğrenci ve öğretim üyelerinin görüşlerine dayanılarak değerlendirilmesi amaçlanmış, katılımcılardan programların amaç, içerik, öğretim süreçleri ve değerlendirme öğeleri ile tez süreçlerine yönelik olarak görüşleri alınmaya çalışılmıştır. Elde edilen bulgular bütünüyle ele alındığında, katılımcıların programlar hakkındaki görüşlerinin genelde olumlu yönde olduğu söylenebilir. Katılımcılar, ölçme aracında yer alan önermelerden yedisine %50'nin, 28'ine ise %75'in altında olumlu yönde görüş belirtmişlerdir. Geri kalan on önerme ise katılımcılardan %75 'in üzerinde olumlu görüş almıştır.

Enstitü programlarının amaçlar bölümüyle ilgili olarak katılımcıların çoğu program amaçlarının tanımlanmış olduğu konusunda hemfikirdirler. Fakat programların güncelliği, akademik eleman niteliklerini tanımlaması ve iş alanlarının gereksinim duyduğu insan gücünü yetiştirebilecek yeterlikleri içermeleri konusunda birtakım sıkıntıların olduğu görülmektedir. Özellikle iş alanlarının gereksinim duyduğu insan gücünün yetiştirilememesi konusunda katılımcılar benzer görüşler sergilemişlerdir. Katılımcıların yarısından fazlası, programların gereksinim duyulan düzeyde eleman yetiştiremediğini belirtmektedir. Bu durum ölçme aracında programların içerik kısmında katılımcılara sorulan, "derslerin kapsam olarak yeterli olup olmaması" ile "alandaki gelişmeleri yansıtmayı yansıtamaması" önermelerine verilen yanıtlarla da desteklenebilir. Bu iki önermeye de katılımcılar düşük oranlarda olumlu görüş belirtmişlerdir. Bu araştırma sonucunda ortaya çıkan bulguların benzeri, Aydın (2006) ve Çürük (2009) tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda da ortaya çıkmıştır. Aydın (2006), yazılı basın işkoluna eleman yetiştiren üniversitelerin gazetecilik bölümlerinin etkililiğini araştırdığı araştırmasında, basın sektörünün talep ettiği eleman yeterlikleri ile iletişim fakültelerinin sektöre hazırlamaya çalıştığı eleman yeterlikleri arasında bir örtüşmenin olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Çürük'ün (2009) çalışmasında da meslek yüksekokullarında verilen tasarım derslerinin sektöre eleman yetiştirmedeki etkililiğini incelemiştir. Araştırma sonucunda, meslek yüksekokullarında verilen tasarım derslerinin sektöre eleman yetiştirme gücünün oldukça düşük olduğunu, sektörde çalışan mezunların bu yetersizlikten dolayı büyük sıkıntılar yaşadığını gözlemlemiş ve bu konuda sektör gereksinimlerinin dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir. Bu bulgular, iş dünyasının çeşitli sektörlerine gereksinim duyulan insan gücünün yetiştirilemediğini ve bu durumun Türkiye'nin önemli eğitim sorunlarından biri olarak görülebileceğini ortaya koymaktadır. Fakat son yıllarda meslek kuruluşları ile akademik çevreler arasında artan bir işbirliğinden de söz edilebilir. Bu kapsamda Anadolu Üniversitesi 2009-2013 yıllarını kapsayan stratejik plan çerçevesinde üniversite ve sektör işbirliğini artırıcı etkinlikler düzenleme, sektör gereksinimleri doğrultusunda yaşam boyu öğrenme gereksinimlerini sağlama ile öğretim programları ve ders içeriklerini öğrenme çıktıları doğrultusunda güncelleştirilme konularını gerçekleştirilmeyi hedefleri arasına almıştır.

Programların ders içeriklerinin oluşturulması ile ilgili olarak ise katılımcılar kendi görüşlerinin alınmadığına ilişkin görüş belirtmişlerdir. Özellikle mezun ve öğrencilerde bu oranın ortalama %58'lerde olması düşündürücü bir bulgudur. Seçimlik ders sayısının da programda az olması programın durağan bir yapısının olduğuna ilişkin fikir vermektedir. Programlar hazırlanırken derslerin ve ders içeriklerinin belirlenmesinde öğrenenlerinin görüşlerinin alınması, programları daha dinamik hale getirmede ve öğrenenlerde güdülenmeyi arttırmada önemli katkılarının olabileceği söylenebilir. Tanilli'de (2009), yeni eğitim anlayışında öğrencinin amaçların saptanmasından konuların belirlenmesine, uygulanacak yöntemlerin seçiminden derslerin işlenmesine ve ölçme değerlendirmeye kadar kendi öğrenim sürecinin bütün aşamalarında sorumluluğu yüklenen kişi olması gerektiğini belirtmektedir.

Programların öğretim süreçleri ile ilgili olarak katılımcıların, özellikle üç konuyla ilgili olarak düşük oranlarda olumlu katılım gösterdikleri görülmektedir. Bunlardan birincisi derslerin yürütülmesinde önceden yayınlanan ders planlarına uyulması yönünde yaşanan sıkıntıdır. Bunun nedeni öğretim elemanı kaynaklı olabileceği gibi, öğrenenlerin çeşitli öneri ve isteklerinden hareketle sürecin değişmesine bağlı da olabilir. Derslerde gerekli durumlarda kaynak kişi yardımının alınması ve derslerin amaçlarına uygun uygulamalı çalışmaların gerçekleştirilmesi ile ilgili konular da öğretim süreçlerinde yaşanan diğer sıkıntılı konular arasında gösterilebilir. Aslında bu iki konu programların sektöre gerekli insan gücünün yetiştirilememesi ile ilişkilendirilebilir. Süreç içerisinde gerçekleştirilen çeşitli uygulama çalışmalarının gerçekleştirilmesi ve alan uzmanlarından yararlanılması, programların etkililiğini arttıran uygulamalar olarak görülebileceğinden, sektörde bulunan kişilerin süreç içerisinde kaynak kişi olarak yer almaları, program amaçlarının güncelliğinin sağlanması açısından da olumlu katkılar sağlayabilir.

Değerlendirme süreçlerine yönelik ise mezun ve öğrencilerin kimi önermelerde öğretim üyeleri kadar olumlu görüş belirtmedikleri göze çarpmaktadır. Özellikle uygulanan ölçme değerlendirme biçimlerinin uygunluğu ile dönem içi çalışmaların tümüne yeterince önem verilmesi konularında mezun ve öğrencilerin öğretim üyeleri ile aynı görüşü paylaşmadıkları söylenebilir. Mezun ve öğrencilerin yarısının, ölçme değerlendirme biçimlerini uygun bulmaması ve dönem içi çalışmalara yeterince yer verilmediğini belirtmeleri, ölçme değerlendirme anlayışı olarak süreç odaklı anlayışın programlarda uygulanmasını tercih ettikleri şeklinde yorumlanabilir. Demirbolat da (2005), yapmış olduğu çalışmada yüksek lisans öğrencilerinin öğretim elemanlarından beklentilerini araştırmış ve benzer bulgulara ulaşmıştır. Araştırma sonucunda öğrenci beklentilerinin çağdaş eğitim anlayışıyla örtüştüğü, uygulama temelli ve akran değerlendirmesine dayanan, proje ve grup çalışmalarını destekleyen, eleştirel öğrenme ile analize dayalı yöntemleri tercih eden bir anlayışa öğrenenlerin sahip oldukları görülmüştür. Bu süreçte dikkat çeken önemli bir bulgu da doktora düzeyinde ders veren öğretim elemanlarının gerekli dönüt ve düzeltme işlemlerini gerçekleştirmede birtakım sıkıntılar yaşadıkları yönündeki bulgudur. Yoğun ders programı ve fazla sayıda öğrencinin bulunması gibi nedenler öğretim üyelerinin zamanında dönüt vermelerini zorlaştıran nedenler olarak düşünülebilir.

Programların tez süreçlerine ilişkin olarak ortaya çıkan en önemli bulgu ise öğretim üyelerinin öğrenenlerin araştırma süreçlerine yönelik yeterlikleri kazanamadıkları yönündeki görüşleri olmuştur. Öğretim üyelerinin yarısından azı bu önermeye ilişkin olumlu görüş belirtmiştir.

Sonuç olarak araştırma bulguları doğrultusunda aşağıdaki öneriler getirilebilir:

1. Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün uyguladığı lisansüstü programların yöneldiği iş alanlarında ayrıntılı iş analizleri yapılmalıdır.
2. Bu analizlerin sonucunda belirlenen yeterliklere göre programın amaçları belirlenmelidir. Bu amaçlara göre derslerin içerikleri de ilgililerin görüşlerine göre hazırlanmalıdır.
3. Öğrencilerin gereksinimlerine ve kurumun olanaklarına göre programlardaki seçimlik dersler arttırılmalıdır.

4. Öğretim üyeleri derslerin yürütülmesi sırasında alanda uzmanlaşmış kaynak kişilerden yararlanmaya ve öğrencilerin ilgili alanda gözlem ve uygulama yapmalarına daha fazla yer verilmelidir.
5. Bu tür program değerlendirme çalışmaları diğer enstitüler ve programlar düzeyinde yapılmalıdır. Bu program değerlendirme çalışmaları sonunda ilgili program geliştirilmeli, geliştirilen program uygulamaya konulmalı ve eylem araştırması yaklaşımıyla izlenmelidir.
6. Söz konusu program değerlendirme ve geliştirme çalışmalarını yürütecek üniversite düzeyinde bir çalışma grubu oluşturulmalıdır.

Kaynakça

- Anadolu Üniversitesi (2007) *Lisansüstü Katalogu 2006–2007*[Katalog]. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Aydın, S. (2006). *Yazılı basın işkoluna eleman yetiştirmede üniversitelerin gazetecilik bölümlerinin etkililiği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Çürük, B. (2009). *Meslek yüksekokullarındaki tasarım derslerinin sektöre eleman yetiştirme etkililiği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Demirbolat, A. O. (2005). Yüksek lisans öğrencilerinin program ve öğretim elemanlarından beklentileri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Sayı:1, Cilt:3
- Erden, M. (1998). *Eğitimde program değerlendirme*. Ankara: Pegem Yayıncılık
- Fitzpatrick, Jody L. ve diğerleri. (2004). *Program evaluation: Alternative approaches and practical guidelines*. USA: Pearson Publishing.
- International Institute for Sustainable Development. *What is evaluation?*. <http://www.iisd.org/casl/CASLGuide/DefEval.htm> adresinden 12.05.2007 tarihinde edinilmiştir.
- Tanilli, S. (2009). *Nasıl bir eğitim istiyoruz?*. İstanbul: Kurtiş Matbaacılık.
- Varış, F. (1996). *Eğitimde program geliştirme teori ve teknikler*. Ankara: Alkım Yayıncılık.
- Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK). *Yüksek öğretim kanunu*. 2.5.2007 tarihinde <http://www.yok.gov.tr/yasa/kanun/kanun2.html> adresinden alınmıştır.
- Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK). *Üniversite, fakülte, yüksekokul ve enstitü isimleri 2006*. http://www.yok.gov.tr/hakkında/fak_yuk_ens_2006.xls adresinden alınmıştır.

Extended Abstract

Evaluation of Anadolu University Social Sciences Institution's Curriculum

Studies of program evaluation indicate the ideas of the persons concerned. Perceptions about different levels of education programs taken from the persons concerned are anchors for improving the quality of education and developing programs. Thus, the study of program development needs to be done according to the results of scientific program evaluation studies.

In this study, which was done by using single scanning method; the programs in Anadolu University Social Sciences Institution were aimed to be evaluated by graduates, students and academics and their ideas about the aims, teaching processes and evaluation elements about the programs were aimed to be undertaken. As this study is also an evaluation study, besides appliance of scientific methods, it is also necessary to use program evaluation approaches. When considered from this point of view, 'item focused evaluation' and 'participant centered evaluation' approaches were applied. In item focused evaluation, feedback is taken from the participants about all the items of the program. Such kind of program

evaluation studies are the studies that were done according to the basis that defects and flaws of a program cannot be determined by looking only at the product (Erden, 1998). On the other hand, in participant based program evaluation, participants' (students who are continuing to the program, students graduated from the program, academics teaching with the program, students failed from the program due to some reasons, people employing the graduates of the program, etc.) ideas about the program are taken. (Fitzpatrick et al., 2004).

Data of the study were collected via a survey which was prepared by the participants and put on Anadolu University's website for 15 days in 2006- 2007 Education Year Spring Term from 15th of May to 1st of June. Data collecting media consists of two parts as 'personal information' and 'views about the program'. 'Personal information' section was prepared separately for graduates, students and academics. On the other hand, 'views about the program' section includes 28 suggestions to learn the ideas of graduates, students and academics about the purpose, content, teaching-learning process, evaluation and thesis process. In data collecting medium, there were options as 'yes', 'no', 'partially' and 'no idea'.

After being analyzed by experts of the area, developed data collecting medium were presented to the University Counsel Board; according to the suggestions of the Counsel, last versions of data collecting medium were prepared. Participants of the study consist of; students graduated from Social Sciences Institution in 2005-2006 and 2006-2007 educational year spring term, students of 2006-2007 educational year spring term and academics teaching during that term. In the study, reaching all participants was aimed and sampling method was not applied. Data collecting medium, which was broadcasted for 15 days on Anadolu University's web page, was answered by 25 graduate, 173 undergraduate students and 121 academics.

About the purposes section of the institution program, most of the participants are like-minded about the fact that purposes of the program were described. However, it is seen that there are some problems about up to datedness of the programs, their describing the academic personnel's features and job areas' competence of increasing needed man power. Participants showed similar views especially about the job areas' increasing needed man power issue. More than half of the participants stated that the programs cannot raise needed quality worker. This situation can be supported with the answers to 'whether lessons were sufficient enough in terms of content' and 'whether they reflected the improvements in the area' suggestions asked to the participants in the content section of the programs. Participants gave positive responses at a lower rate to both of these suggestions.

About the programs determining the lessons' content, the participants stated that their ideas were not taken into consideration. Especially the average rating in graduates and students being 58% is a thought provoking evidence. Elective courses being less in number in the program also shows the fact that the program is static. It can be said that while deciding the lessons and their content, taking ideas of learners provides help to make the programs more dynamic and to increase the motivation in learners.

About the teaching processes of the programs, it is clear that the participants shown low rates of participation especially about three topics. The first of these topics is the trouble lived while trying to stick to a formerly prepared lesson plan. The reason of this may be because of different suggestions and requests of the learners leading to some changes in the process as well as the academician.

Issues about getting help from the resource person when needed and applying some practical studies related to the aims of the lessons can also be shown as other problematic topics in the teaching process. Actually, these two topics can be related to not being able to raising needed manpower for the field topic. Carrying various practical studies and getting help from experts of the area can be seen as applications to increase the effectiveness of the programs; therefore, people from the area being as a resource in the process may help provide up to datedness of the aims of the programs.

About the evaluation process, it is obvious that graduates and students do not respond as positively as the academicians to some suggestions. Especially in topics of appropriateness of the evaluation

strategies and giving importance to all in-term studies, it can be stated that graduates and students and academicians do not have the same ideas. Half of the graduates' and students' finding the evaluation strategies not appropriate and stating that importance to all in-term studies is not given adequately can be interpreted as their preferring process-focused evaluation in programs as an evaluation strategy. Another striking evidence in the process is that academicians', teaching at PhD level, having some troubles in giving needed feedback and correcting papers. Reasons such as loaded lesson programs and having a lot of students can be thought as causes for academicians to have trouble in giving feedback and correcting.

The most important evidence related to the thesis processes of the programs was the academicians' saying that learners cannot gain efficiency for research process. Less than half of the academicians responded positively to this suggestion.

As a result, suggestions below can be given according to the evidence of the study:

1. Job analysis in the areas that Social Sciences Institution's post-graduate students are going to work should be done.
2. As a result of these analyses, according to the determined adequacy, aims of the program should be assessed. According to these aims, content of the lessons should be prepared according to the ideas of the concerned people.
3. Elective courses in the program should be raised in number according to the student needs and institution means.
4. Academicians should keep getting help from resource people while carrying out the program and the students should be given more opportunities for observation and practice studies.
5. Such kind of program evaluation studies should be carried out at the level of other institutions and programs. After this study of program improvement, the program should be developed; developed program should be carried out and should be monitored via action research approach.
6. A study group should be formed at university level to carry out the given program evaluation and improvement studies.